

FRANJO ŠTEFANOVIĆ (1879, Petrovaradin–1924, Petrovaradin)

Franjo Štefanović je rođen 1879. godine, u porodici poznatih poljoprivrednika u Petrovaradinu, u Austro-ugarskoj carevini, a od mnogobrojne braće i sestara pokazivao je najviše talenta za muziku. Nakon osnovne škole, koju je pohađao u rodnom Petrovaradinu, završio je Učiteljsku školu u Osijeku 1897. godine. U to vreme su već nastale i prve njegove kompozicije, ali i u drugim mestima po Vojvodini u kojima je bio angažovan kao učitelj: Starom Slankamenu, Čereviću i Petrovaradinu. Odlično znanje sviranja na klaviru i harmonijumu bilo je dobar preduslov za to da bude angažovan i kao orguljaš. Vratio se 1906. u Petrovaradin, gde nastavlja učiteljski posao i delatnost na muzičkoj edukaciji mladih u jednoj naročito bogatoj kulturnoj sredini, kako na sekularnom tako i na duhovnom polju. Narednih osam godina bio je horovođa Hrvatskog pjevačkoga društva *Neven* u Petrovaradinu, a nakon toga pohađa Muzičku školu *Hrvatskog glazbenog zavoda* u Zagrebu, gde je po završetku školovanja postao učitelj pevanja, osposobljen za predavača muzike u učiteljskim i srednjim školama. Napisao je oko sedamdeset kompozicija za muški i oko četrdeset kompozicija za mešoviti hor, petnaest solo pesama za glas i klavir, kantatu za solo pevače i mešoviti hor uz pratnju klavira, preko dvadeset kompozicija za decu, oko dvadesetak fuga za klavir i klavirski komad *Laku noć*. Od crkvenih dela napisao je dvadeset kompozicija, uključujući tu i pet misa.

Štefanović je bio izuzetno darovit kompozitor koji je delovao naročito na polju vokalno-instrumentalnog žanra, a posebno ga je privlačila opera. Proučavao je naročito i pisao muziku za decu, tražeći neprestano žanr koji će deci omogućiti da sama pevaju, plešu i glume na sceni. Opera mu se sa pravom učinila kao idealan žanr, te je ostavio nekoliko kompozicija posvećenih ovom dramsko-muzičkom žanru. Težio je pravoj operi čiji je tekst potpuno muzički podržan. Prvu operu *U Vilinoj gori* Štefanović je napisao i izveo sa svojim učenicima 1918. godine. Sledeće godine komponovao je operu *Šumska kraljica*, na tekst Mihovila Peitza, što je postalo njegovo najpopularnije i najizvođenije delo koje je i štampao 1922. godine u Novom Sadu i posvetio ga svom sinu Dinku. Drugo izdanje je priređeno 1972. godine u Novom Sadu, a redigovao ga je Stanislav Prepek, kompozitor, muzički pedagog i književnik iz Petrovaradina. Svoju najkompleksniju i tehnički i izvođački najtežu operu *Seoba Slavena* napisao je 1920. godine.

To da je *Šumska kraljica* zaista prva opera za decu na ovim prostorima, potvrdila je svojim istraživanjima grupa muzičkih stručnjaka, na čelu sa poznatim muzikologom Albom Vidakovićem, šezdesetih godina prošlog veka. Jedini Štefanovićevi biografi i promoteri njegovog opusa bili su dugo godina Stanislav Prepek i njegov učenik Đuro Rajković. Obojica ovih znamenitih petrovaradinskih hrvatskih muzičara i pedagoga su se našli i u ulozi čuvara Štefanovićevih zapisa od propasti, jer Štefanovićeva supruga, nakon smrti kompozitora, nije bila zainteresovana da čuva njegovu zaostavštinu. Notne zapise je preuzeo, sudio i čuvao Prepek u svom stanu, da bi ih, nakon njegove smrti 1981. godine, preuzeo njegov učenik i saradnik Đuro Rajković, koji je svetovna dela Štefanovića predao na čuvanje *Hrvatskoj nacionalnoj biblioteci*, a duhovna *Institutu za crkvenu glazbu* u Zagrebu.

Štefanovićeva dela su dugo bila zapostavljena, sve dok ih lokalna učiteljica u Petrovaradinu, Mihaela Grginčević, nije ponovo stavila na repertoar dečjih predstava, a zatim ih je još jedan muzičar i muzički pedagog Tihomir Tapavica štampao u svom

časopisu za decu *Cvrčak*. Veliki preporod delo Franja Štefanovića doživljava saradnjom između Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* i Osnovne muzičke škole *Isidor Bajić*, koji su udruženim snagama izveli operu za decu *Šumska kraljica*, koja je naišla na veoma pozitivne utiske publike, naročito njenog najmlađeg dela. Izvođenje ove opere je postalo svojevrsna mala tradicija, jer su deca Osnovne škole *Isidor Bajić* ovu operu izvodili nekoliko godina zaredom, a u skladu sa onim kako je Štefanović to delo i zamislio, izvedena je i nekoliko puta u drugim mestima Vojvodine.

Da delo Franje Štefanovića živi, dokazuje i briga o njegovoj muzici od strane svih sekcija Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić*, koje se svesrdno trudi da očuva uspomenu na ovog umetnika. Naročito su zapaženi koncerti mešovitog hora ovog Društva, pod upravom Vesne Kesić Krsmanović, dirigentkinje mešovitog hora Opere Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu, koja sa ovim ansamblom saraduje dugi niz godina. Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* predano radi na čuvanju uspomene na ovog hrvatskog kompozitora kroz više različitih inicijativa, koje se kreću od obeležavanja godišnjica rođenja i smrti kompozitora, preko organizovanja katoličke mise – pomena njemu u čast, zatim objavljivanja njegove muzičke zaostavštine i drugog. Pre samo nekoliko meseci, uz podršku Uprave za kulturu Grada Novog Sada, objavljena je monografija o Franji Štefanoviću u okviru istraživačkog projekta koji je organizovalo Hrvatsko-kulturno prosvjetno društvo iz Petrovaradina *Jelačić*. Franjo Štefanović je umro 1924. godine u Petrovaradinu.

Novosadski muzički pedagog Tihomir Tapavica je jedan od inicijatora izrade spomen-obeležja posvećenog Franji Štefanoviću, koje je otkriveno povodom proslave stogodišnjice od rođenja ovog kompozitora u jednoj osnovnoj školi u Petrovaradinu.

Muzički primeri:

Franjo Stefanović: [*Šumska kraljica*](#), opera za decu, Libreto Mihovil Peitz, klasa solo pevača/ica prof. Senke Nedeljković, učenici osnovne škole "Isidor Bajić" iz Novog Sada (dirigent prof. Ana Kovačica, Slađana Aćimović, klavir), izvedeno na Tvrđavi u Osijeku 2015. godine.

Napomena: minutaža za slušanje: 26' 40" – 30' 32".